

Keti Koti

De ontbrekende bladzijde in de geschiedenis

Omroep ZWART wil van Keti Koti een nationale feestdag maken, maar daarvoor is het essentieel dat mensen weten waar deze dag voor staat. Veel Nederlanders zijn zich niet bewust van de geschiedenis en betekenis van Keti Koti. ZWART wil dit veranderen door jongeren bekend(er) te maken met de herdenking en viering van deze dag. Deze handout biedt middelbare school-docenten de nodige basisinformatie en dient als gespreksstarter in de klas, waarna je mogelijk verdere lessen kunt geven om het bewustzijn over ons slavernijverleden en Keti Koti te vergroten.

Wat is Keti Koti?

Tijdens Keti Koti, ook wel Dag der Vrijheden, wordt jaarlijks de afschaffing van de slavernij in 1863 in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen gevierd en herdacht. Naast de afschaffing van slavernij wordt ook de afschaffing van 'contractarbeid' in Suriname (1919 - 1921) gevierd.

Sinds 2009 vindt de nationale herdenking jaarlijks plaats in het Oosterpark in Amsterdam. Maar overal in het land en koninkrijk der Nederlanden worden herdenkingen en festivals georganiseerd.

Keti Koti betekent ketenen 'verbroken' in het Sranantongo (Surinaamse taal), verwijzend naar de boeien waarmee de tot slaafgemaakten vastgezet werden. In het Papiaments (taal gesproken op Curaçao, Bonaire en Aruba) noem je deze dag Dia di Abolishon, en in het Engels spreek je van Emancipation Day (taal gesproken in Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten).

Voor wie is Keti Koti?

Onterecht wordt soms gedacht dat Keti Koti alleen voor mensen van Surinaamse afkomst is. Maar Keti Koti gaat over een deel van de Nederlandse geschiedenis en is om deze reden een herdenkings- en feestdag voor alle inwoners van Suriname en het Koninkrijk der Nederlanden (dus alle inwoners van Nederland, Curaçao, Aruba, Bonaire, Sint-Maarten, Saba en Sint Eustatius). Op deze dag staan we stil bij de Trans-Atlantische slavernijgeschiedenis en vieren we dat we nu vrij zijn. We kijken ook hoe de effecten van het koloniale verleden vandaag nog steeds ons leven beïnvloeden.

Wanneer is Keti Koti?

Elk jaar wordt Keti Koti herdacht en gevierd op 1 juli.

Is Keti Koti een vrije dag?

Keti Koti is nog geen officiële vrije dag in Nederland, maar in Suriname is het dat wel sinds 1 juli 1955.

In Nederland hebben sommige groepen, zoals FunX, Nederland Wordt Beter en The Black Archives, geprobeerd om Keti Koti ook hier een nationale vrije dag te maken. Ze startten in juni 2021 een petitie die snel door meer dan 60.000 mensen werd ondertekend. De handtekeningen gaven ze op 6 juli aan de Tweede Kamer, met de hoop dat het een officiële vrije dag zou worden. Tot nu toe is dat nog niet gelukt omdat niet genoeg Kamerleden het ermee eens zijn.

Betekent Ketikoti het einde van slavernij?

Als één van de laatste landen maakte Nederland op 1 juli 1863 een eind aan de Trans-Atlantische slavernij. Ruim 45 duizend (oorspronkelijk Afrikaanse) tot slaaf gemaakte mensen waren toen op papier vrij, maar in werkelijkheid moesten ze nog tien jaar doorwerken onder dezelfde zware omstandigheden. De afschaffing op 1 juli 1863 was dus niet echt een afschaffing. Daarom vinden sommige mensen dat je pas kan spreken van het einde van de slavernij in 1873.

Ketikoti herdenkt het officiële einde van de slavernij in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen op die dag in 1863. Maar het is goed om te weten dat de situatie ingewikkeld was omdat er nog tien jaar doorgewerkt werd onder dezelfde zware omstandigheden, waarna het systeem van contractarbeid werd ingevoerd en dat Nederland ook in andere gebieden, zoals sommige delen van Azië, slavernij liet voortbestaan.

Ketikoti is een belangrijke dag waarop we stilstaan bij de geschiedenis van slavernij en de systematische structuren die daardoor zijn ontstaan. Het is niet alleen een moment om terug te blikken op feiten uit de geschiedenis, maar ook een aanleiding om het gesprek verder te openen over de gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden op het heden en de toekomst. Ketikoti helpt ons stil te staan bij hoe zelfs nu nog niet iedereen vrij is of eerlijk wordt behandeld. Door dit verleden te herdenken en er samen bij stil te staan en erover na te denken, ontstaat er ruimte om de pijnlijke gevolgen van onze gezamenlijke geschiedenis te begrijpen en te erkennen hoe dit verleden vandaag de dag nog steeds invloed heeft op mensen. Dit besef is belangrijk omdat het ons helpt om samen de ketens van ons verleden te doorbreken en samen een betere en eerlijkere toekomst te bouwen.

Waarom is het belangrijk om op 1 juli, tijdens Ketikoti, landelijk stil te staan bij ons gedeelde slavernijverleden?

Gespreksopeners

Stel de volgende vragen aan je leerlingen om een open en informatief gesprek op gang te brengen, en leerlingen aan te moedigen om dieper na te denken over dit belangrijke deel van onze geschiedenis.

Woorden doen ertoe. Soms zijn woorden aan verandering toe. Omdat ze mensen pijn doen of omdat ze een verkeerd beeld geven. Denk bijvoorbeeld aan het woord 'slaaf' of 'Indiaan'. Welke woorden zouden we hier vandaag voor kunnen gebruiken? En welke vergelijkbare woorden ken je nog meer?

Uitspraak doet ertoe. Weet jij hoe je Ketu Koti uitspreekt? Ken je nog andere woorden uit het Sranantongo? En weet je waarom er in Suriname Nederlands wordt gesproken?

'Ontdekkings'reizigers. Wie woonden in Suriname toen de Nederlanders daar kwamen?

De zeventiende eeuw (voorheen bekend als 'Gouden Eeuw'). In deze periode werd er door Nederland veel geld verdiend met handel. Weten jullie waarin? Ook in bekende kunstwerken van Nederlandse Meesters zoals Rembrandt speelde slavernij een rol. Op welke schilderijen (uit het Rijksmuseum) kan je dit terugzien? En hoe komt het dat Rembrandt meerdere zwarte personen schilderde?

Doorwerken tot nu. Wat wordt bedoeld als wordt gezegd dat er systematische structuren zijn ontstaan door de slavernij? Wat kunnen we vandaag, in Nederland, nog merken van de slavernij? Wat is de link tussen de trans-Atlantische slavernij en racisme tegen zwarte mensen?

Generaties. Al sinds de 16e eeuw werd er gehandeld in mensen. Tijdens de trans-Atlantische slavenhandel werden tussen 1545 en 1860 10 tot 15 miljoen Afrikanen tot slaaf gemaakt en gedwongen de overtocht te maken naar Midden- en Zuid-Amerika. Uit welke landen kwamen deze mensen? En in welke landen kwamen zij terecht? Hoeveel jaar zijn mensen gedwongen vervoerd? En hoeveel generaties lang is er slavernij geweest (als elke nieuwe generatie begint na 25 jaar).

Officiële vrije dag. Vinden jullie dat Ketu Koti een nationale feestdag zou moeten zijn? Gaan jullie Ketu Koti vieren dit/volgend jaar?

Wil jij meer weten over Keti Koti?

Ga dan naar deontbrekendebladzijde.nl/educatie

ZWART

Antwoordenvel

Wie woonden in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen toen de Nederlanders daar kwamen?

Voordat de Nederlanders aankwamen, werd Suriname bewoond door inheemse volkeren zoals de Arowakken en Cariben. Op de voormalige Nederlandse Antillen, Curaçao, Aruba, Bonaire, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius, leefden ook inheemse stammen zoals de Caquetio, een tak van de Arowakken. Deze inheemse volkeren leefden al heel lang in deze gebieden en hadden hun eigen manieren van leven, zoals jagen, vissen en landbouw.

In de zeventiende eeuw (voorheen bekend als 'Gouden Eeuw') werd er door Nederland veel geld verdiend met handel. Weten jullie waarin?

In de Gouden Eeuw verdiende Nederland veel geld met de handel in specerijen (zoals peper en nootmuskaat), maar ook in producten als suiker, koffie, thee, tabak, textiel en slaven. Deze handel werd grotendeels gedreven door de VOC (Vereenigde Oostindische Compagnie) en de WIC (West-Indische Compagnie).

Tip: via de website mappingslavery.nl kun je zien welke sporen van slavernij in jouw stad nog te vinden zijn.

Ook in bekende kunstwerken van Nederlandse Meesters zoals Rembrandt speelde slavernij een rol. Zoek op het internet naar schilderijen (bijvoorbeeld uit het Rijksmuseum of Het Mauritshuis) waar je dit kan terugzien. Hoe komt het denk je dat Rembrandt meerdere zwarte personen schilderde?

Rembrandt van Rijn is vooral bekend van de "Nachtwacht", maar hij schilderde ook verschillende zwarte mannen en vrouwen. Dit kon hij doen omdat hij in Amsterdam woonde in een buurt waar veel mensen van Afrikaanse afkomst woonden. Maar hoe kwamen zij terecht in Amsterdam?

Zoek bijvoorbeeld het bekend schilderij van Rembrandt "Twee Moren". Dit schilderij is speciaal omdat veel Afrikanen die in Rembrandts tijd in Amsterdam woonden, vroeger in Nederlands-Brazilië als bedienden van teruggekeerde kolonisten, anderen waren zwarte zeemannen of soldaten die voor de West-Indische Compagnie hadden gewerkt.

Ook bij de portretten van Marten en Oopjen, andere twee Rembrandts die de afgelopen jaren veel aandacht hebben gehad, kan je verschillende verhalen vertellen die raken aan de geschiedenis van slavernij. Zo was Marten Soolmans de zoon van een rijke suikerhandelaar en raffinadeur die zich na de val van Antwerpen in Amsterdam had gevestigd.

Deze schilderijen van Rembrandt laten dus zien hoe divers Amsterdam in de zeventiende eeuw was en hoe diep de stad verbonden was met het koloniale verleden en slavernij.

Wat wordt bedoeld als wordt gezegd dat er systematische structuren zijn ontstaan door de slavernij?

Stel je voor dat je een heel groot web hebt, zoals een spinnenweb. Dit web is niet zomaar in één dag gemaakt, maar over heel veel jaren, en elk deel van het web is verbonden met de rest. In de geschiedenis van Nederland is er ook zo'n 'web' gebouwd door de slavenhandel. Dit web bestaat uit regels, ideeën en manieren van doen die heel lang geleden zijn begonnen en die we nu nog steeds kunnen zien in onze maatschappij.

Bijvoorbeeld, door de slavenhandel waren sommige mensen machtig en rijk geworden omdat ze anderen als slaven konden gebruiken. Dit zorgde ervoor dat deze rijke en machtige mensen regels konden maken die hen hielpen om rijk en machtig te blijven. Ook ontstonden er ideeën over wie belangrijk was en wie minder belangrijk, gebaseerd op waar iemand vandaan kwam of hoe iemand eruitzag. Dit soort ideeën zijn in de loop der jaren in de maatschappij blijven bestaan, ook al is de slavernij afgeschaft.

Dus, als we het hebben over systematische structuren, bedoelen we alle regels, ideeën en gewoontes die lang geleden zijn begonnen en die ervoor zorgen dat sommige mensen meer kansen krijgen dan anderen, zelfs vandaag de dag. Het is belangrijk om over deze dingen te leren en te praten, zodat we kunnen begrijpen hoe het verleden nog steeds invloed heeft op het heden en wat we kunnen doen om iedereen eerlijke kansen te geven.

Wat kunnen we vandaag, in Nederland, nog merken van de slavernij? Wat is de link tussen de trans-Atlantische slavernij en racisme tegen zwarte mensen?

De naweeën van slavernij zijn vandaag de dag nog steeds merkbaar in Nederland, vooral in de vorm van raciale ongelijkheid en racisme. De stereotypen en vooroordelen die ontstonden tijdens de slavernijperiode bestaan soms nog steeds en beïnvloeden hoe zwarte mensen worden gezien en behandeld in de samenleving.

Al sinds de 16e eeuw werd er gehandeld in mensen. Tijdens de trans-Atlantische slavenhandel werden tussen 1545 en 1860 10 tot 15 miljoen Afrikanen tot slaaf gemaakt en gedwongen de overtocht te maken naar Midden- en Zuid-Amerika. Uit welke landen kwamen deze mensen? En in welke landen kwamen zij terecht? Hoeveel jaar zijn mensen gedwongen vervoerd? En hoeveel generaties lang is er slavernij geweest (als elke nieuwe generatie begint na 25 jaar).

De Afrikanen die tot slaaf werden gemaakt kwamen voornamelijk uit West- en Centraal-Afrikaanse landen zoals het huidige Ghana, Nigeria, Congo, en Angola. Ze werden vervoerd naar landen in Midden- en Zuid-Amerika, zoals Brazilië, de Caraïbische eilanden en het Zuiden van de Verenigde Staten en Suriname. De slavenhandel duurde ongeveer 315 jaar (van 1545 tot 1860). Als we aannemen dat een generatie ongeveer 25 jaar is, dan zou de slavernij gedurende ongeveer 12 generaties hebben bestaan.